

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
Факультет будівництва та архітектури
Кафедра гуманітарної освіти

СИЛАБУС
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
"ФІЛОСОФІЯ НАУКИ"

для здобувачів ступеня доктора філософії зі спеціальності
192 «Будівництво та цивільна інженерія»

:

Львів 2022

Назва дисципліни: Філософія науки.

Розробник: кандидат філософських наук, доцент Наконечний Р.А.

Шифр та назва галузі знань, спеціальності здобувачів ступеня доктора філософії:
19 «Архітектура та будівництво» – 192 «Будівництво та цивільна інженерія».

Викладач дисципліни: Наконечний Роман Андрійович, кандидат філософських наук,
доцент кафедри гуманітарної освіти.

Каб. 402 головного корпусу, e-mail: ranakonechny@gmail.com

Схвалено на засіданні кафедри гуманітарної освіти.

Протокол від 02 вересня 2022 року № 1.

Завідувач кафедри гуманітарної освіти,

к. філос. н., доцент _____ М. Л. Лазарева

АНОТАЦІЯ КУРСУ

Основним завданням дисципліни «Філософія науки» є конкретизація загально-філософських знань, отриманих раніше, в органічній єдності та взаємодії з матеріалом багатьох інших дисциплін, що відбиває сучасну тенденцію інтеграції наукового знання. Викладання цього курсу значною мірою спирається на результати вивчення інших, спеціальних дисциплін (соціально-гуманітарних, економічних, природничо-наукових) і покликане водночас сприяти відповідного конкретного матеріалу.

Дисципліна вивчається у першому семестрі першого курсу навчання здобувачів ступеня доктора філософії. Її освоєння забезпечить отримання аспіратом компетенцій, необхідних як при написанні дисертаційної роботи і її захисті у спеціалізованій вченій раді, так і для використання в професійній діяльності майбутнього доктора філософії – при виконанні наукових досліджень.

Обсяг курсу: 4 кредити (120 год.). Він передбачає 50 год. аудиторної (30 годин лекцій, 20 годин семінарських занять або занять із викладачем) та 70 годин самостійної роботи. Підсумковий контроль – екзамен.

Метою навчального курсу "Філософія науки" є опанування здобувачами освітньо-наукового ступеня доктора філософії (аспірантами) підходів і прийомів, отримання навиків, необхідних для успішного проведення глибоких і системних наукових досліджень, висвітлення їх результатів.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни є засвоєння аспірантами знань і умінь, що забезпечать здатність організувати процес дослідження, опрацьовувати аналітичну інформацію, генерувати оригінальні ідеї у сфері теорії і практики в певній галузі знань, узагальнювати й оприлюднювати результати наукових досліджень.

У результаті навчання здобувач ступеня доктора філософії набуде компетентностей:

Інтегральних:

Здатність розв'язувати комплексні проблеми та продукувати інноваційні наукові ідеї в процесі професійної діяльності, проводити оригінальні самостійні наукові дослідження, пов'язані зі сферою будівництва та цивільної інженерії, здійснювати науковопедагогічну діяльність.

Загальних:

ЗК2. Здатність до критичного аналізу, оцінки і синтезу інноваційних ідей.

ЗК5. Здатність саморозвиватися і самовдосконалюватися протягом життя, усвідомлювати відповідальність за навчання інших.

ЗК6. Здатність оцінювати соціальну значимість результатів своєї діяльності, нести соціальну відповідальність за результати прийняття стратегічних рішень.

ЗК7. Лідерство та здатність як до автономної так і до командної роботи під час реалізації проектів.

Фахових:

ФК5. Здатність аргументувати вибір методу розв'язання спеціалізованої задачі, критично оцінювати отримані результати та захищати прийняті рішення.

ФК6. Спроможність спілкуватись на належному фаховому рівні, обговорюючи проблеми будівництва в діалоговому режимі в різномовному середовищі.

ФК7. Здатність до ініціювання інноваційних комплексних наукомістких проектів із забезпеченням їх реалізації.

ФК8. Соціальна відповідальність за результати прийняття технічних рішень в сфері будівництва та цивільної інженерії.

ФК9. Здатність інтегрувати знання з суміжних дисциплін, застосовувати системний підхід та враховувати техніко-технологічні аспекти при проведенні досліджень з проблематики будівництва та цивільної інженерії.

ФК10. Здатність здійснювати науково-педагогічну діяльність у закладах вищої освіти на основі застосування засад педагогіки та психології і компетентнісного підходу з використанням результатів власних наукових досліджень.

Програмні результати вивчення дисципліни:

ПРН2. Знання генезису розвитку наукової думки в сфері будівництва та цивільної інженерії. Здатність продемонструвати поглиблені знання в галузі будівельних конструкцій і бути здатним застосувати їх у професійній діяльності.

ПРН3. Володіння аналітичним мисленням, знаннями щодо методики виконання дослідницької роботи, систематизації інформації та комп'ютерного моделювання з використанням новітніх програмних продуктів.

ПРН7. Спланувати та реалізувати на практиці оригінальне самостійне наукове дослідження, яке має наукову новизну, теоретичну і практичну цінність та сприяє розв'язанню значущих проблем в сфері будівництва та цивільної інженерії з дотриманням належної академічної доброчесності.

ПРН8. Здійснювати пошук, аналізувати і критично оцінювати інформацію з різних джерел. Синтез нових та комплексних ідей з використанням сучасних інформаційних технологій.

ПРН9. Демонструвати уміння в складанні переліку факторів, які необхідно враховувати під час прийняття науково-технічних рішень в сфері будівництва та цивільної інженерії і будівельних конструкцій зокрема.

ПРН12. Застосовувати системний підхід, інтегруючи знання з інших дисциплін та враховуючи економічні аспекти під час розв'язання теоретичних та прикладних задач в рамках наукових досліджень, пов'язаних з науково-технічною діяльністю.

ПРН18. Координувати роботу дослідницької групи, вміти організовувати колективну роботу та керувати людьми, самостійно приймати рішення.

ПРН20. Знайти оригінальне інноваційне рішення, направлене на розв'язання конкретної проблеми в професійній діяльності.

Інформаційний обсяг навчальної дисципліни (зміст)

Тема 1. Філософія в сучасному світі – зміна акцентів та орієнтирів.

Тема 2. Парадигма розвитку науки: класична, некласична, постнекласична.

Тема 3. Синергетика як феномен та методологія постнекласичної науки і сталого розвитку.

Тема 4. Філософсько-наукова методологія.

Тема 5. Сучасна наукова картина світу.

Тема 6. Філософсько-світоглядні основи енергетизму як вчення про субстанційну й динамічну першооснову світу.

Тема 7. Філософія техніки.

- Тема 8. Людський вимір економіки.
Тема 9. Філософсько-методологічні аспекти вивчення економіки.
Тема 10. Філософія грошей.
Тема 11. Традиція та інновація в розвитку науки.
Тема 12. Філософські аспекти становлення та розвитку науки.
Тема 13. Ноосферна методологія науки В.І. Вернадського.
Тема 14. Наука як соціальний інститут.
Тема 15. Філософські засади сталого розвитку та збалансованого природокористування.

ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ

Формат курсу

Успішне вивчення дисципліни «Філософія науки» передбачає самостійне виконання аспірантами усіх навчальних завдань у визначені терміни, відпрацювання пропущених занять і регулярний контроль за результатами навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з врахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей). Консультацію щодо виконання індивідуальних навчально-дослідних завдань, а також додаткову інформацію з курсу можна отримати у викладача у період його робочих годин.

Аспіранти повинні інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. Відпрацювання пропущених занять здійснюється згідно з "Положенням про порядок відпрацювання студентами Львівського національного університету природокористування пропущених лекційних, практичних, лабораторних та семінарських занять". Аспірант представляє опрацьований практичний матеріал (виконане завдання) з відповідної теми. Відпрацювання пропущених занять відбувається згідно із графіком відпрацювання пропущених занять у вільний від занять час. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування, проходження практики закордоном тощо) навчання може відбуватись в онлайн-формі за умови погодження цього процесу із керівником курсу.

Політика академічної доброчесності передбачає, що аспірант самостійно виконує усі поставлені перед ним завдання курсу, робить посилання на джерела інформації у разі використання ним ідей, розробок, тверджень інших авторів, дотримується норм законодавства про авторське і суміжні права, надає достовірну інформацію про результати своєї власної діяльності і використані методики досліджень, толерантно ставиться до колег, будує контакти з оточуючими на основі загальнолюдських цінностей та принципів гуманізму.

Письмові роботи аспірантів повинні відображати їх власні міркування, результати здійснених ними досліджень. Порушеннями академічної доброчесності під час вивчення дисципліни вважаються: академічний плагіат, фальсифікація, списування, обман, хабарництво, необ'єктивне оцінювання. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі аспіранта є підставою для її незарахування викладачем.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Філософія в сучасному світі – зміна акцентів та орієнтирів.

Зміна вимірів раціональності та осмислення буття людини в філософії на початку III тисячоліття. Гуманізація цивілізаційного поступу та стратегія виживання людства.

Тема 2. Парадигма розвитку науки: класична, некласична, постнекласична.

Проблема походження науки. Сакральна-міфологічна наука. Специфіка середньовічного та ренесансного етапів розвитку науки. Наукова революція Нового часу та формування засад класичної науки (О. Конт, Г. Спенсер). Некласична модель розвитку науки (Т. Башляр, К. Поппер, І. Лакатос, Т. Кун). Постнекласична модель наукового прогресу (І. Пригожин, І. Стенгерс, П. Фейерабенд).

Тема 3. Синергетика як феномен та методологія постнекласичної науки і сталого розвитку.

Роль категорії системи в сучасній науці та системно-методологічні засади підходу пізнання до дійсності. Синергетика як теорія самоорганізації систем. Синергетична методологія упередження екологічних ризиків. Синергетика, економіка та проблеми сталого розвитку. Суспільні ризики небезпек та катастроф. Екологізація та глобалізація мислення як стратегія виживання людства.

Тема 4. Філософсько-наукова методологія.

Поняття методу та методології в науці. Методи наукового дослідження: типологія та пізнавальні можливості. Філософська методологія в науці та суспільній практиці. Методологічна специфіка сучасних загальнонаукових засобів пізнання. Регіональні та спеціальнонаукові засоби пізнання. Єдність науки та соціальної практики.

Тема 5. Сучасна наукова картина світу.

Наукова картина світу: сутність і типи. Концепції походження світу. Трагування виникнення життя і людини у філософії та науці.

Тема 6. Філософсько-світоглядні основи енергетизму як вчення про субстанційну й динамічну першооснову світу.

Планетарно-космічне мислення, забезпечення виживання людства та збереження цивілізації. Філософія природи у системі світоглядних орієнтацій особистості. (філософські проблеми біології, екології, економіки, механіки, земельних відносин тощо). Антропокосмізм як уявлення про гармонічну єдність людини та Всесвіту. Природничо-наукове спрямування космізму і ноосферизму В.Вернадського та Тейяра де Шардена. Ідеї української школи фізичної економії про працю, енергію, її космічний характер і фізичну природу додаткового продукту (С.Подолінський, М. Руденко). Гуманізація та гуманітаризація вищої аграрної освіти як ключовий фактор особистісного самовираження та самореалізації майбутнього фахівця.

Тема 7. Філософія техніки.

Поняття техніки та основні підходи до її визначення. Вихідні елементи техніки. Поняття технології. Причини зростання ролі технології в сучасному науково-технічному та суспільному розвитку. Зв'язок розвитку техніки з наукою та суспільством. Технікознавство та особливості розвитку сучасних науково-технічних дисциплін. Перспективи науково-технічного прогресу та його роль у становленні незалежної Української держави.

Тема 8. Людський вимір економіки.

Онтологія економіки. Пізнання економічного буття. Духовні аспекти економіки.

Тема 9. Філософські аспекти становлення та розвитку науки.

Суть наукового пізнання, знання та наукового дослідження. Етапи становлення і розвитку науки. Наукове знання, його структура, ідеали і норми. Цілі і функції науки. Наукознавство. Проблема класифікації науки.

Тема 10. Філософія грошей.

Гроші та їх роль в житті людини і суспільства. Морально-етичний вимір грошей. Гроші і проблема трансформації їх статусу в сучасному суспільстві.

Тема 11. Традиція та інновація в розвитку науки.

Наукова традиція: сутність, типи, етапи, функції. Інновації в науці. Роль технологій у розвитку сучасної науки.

Тема 12. Філософські аспекти становлення та розвитку науки.

Категорія "економічного" та її інтерпретації. Методологічні підходи до проблем економіки. Філософське підґрунтя напрямів економіко-методологічних досліджень.

Тема 13. Ноосферна методологія науки В.І. Вернадського.

Розвиток фізико-економічної методології В. Вернадського в новітній науці. Сучасні проблеми теорії В. Вернадського про ноосферу. Екологічні загрози індустріалізації-урбанізації та проблеми землеробства в XXI ст.

Тема 14. Наука як соціальний інститут.

Поняття науки як соціального інституту. Соціальні параметри наукової професії. Наукова комунікація.

Тема 15. Філософські засади сталого розвитку та збалансованого природокористування.

Поняття сталого розвитку: історія формування та сучасне трактування. Глобальні проблеми в контексті сталого розвитку. Засади філософії та етики довкілля і їх відображення у концепції сталого розвитку суспільства. Національна концепція сталого розвитку України.

Програма семінарських занять

№ теми	Тема. Питання, що опрацьовуються	Кількість годин
1.	Філософія в сучасному світі – зміна акцентів та орієнтирів. Зміна вимірів раціональності та осмислення буття людини в філософії на початку III тисячоліття. Гуманізація цивілізаційного поступу та стратегія виживання людства. Співвідношення філософії та науки. Предмет і функції філософії науки та її місце в структурі навчальних дисциплін.	2
2.	Парадигма розвитку науки: класична, некласична, постнекласична. Наукова революція Нового часу та формування засад класичної науки (О. Конт, Г. Спенсер). Некласична модель розвитку науки (Т. Башляр, К. Поппер, І. Лакатос, Т. Кун). Постнекласична модель наукового прогресу (І. Пригожин, І.	2

	Стенгерс, П. Фейерабенд).	
3.	Синергетика як феномен та методологія постнекласичної науки і сталого розвитку. Роль категорії системи в сучасній науці та системно-методолічні засади підходу пізнання до дійсності. Синергетика як теорія самоорганізації систем. Синергетична методологія упередження екологічних ризиків.	2
4.	Філософсько-наукова методологія. Поняття методу та методології в науці. Методи наукового дослідження: типологія та пізнавальні можливості. Філософська методологія в науці та суспільній практиці.	2
5.	Сучасна наукова картина світу. Наукова карта світу: сутність і типи. Концепції походження світу. Трагування виникнення життя і людини у філософії та науці.	2
6.	Філософсько-світоглядні основи енергетизму як вчення про субстанційну й динамічну першооснову світу. Планетарно-космічне мислення, забезпечення виживання людства та збереження цивілізації. Філософія природи у системі світоглядних орієнтацій особистості (філософські проблеми біології, екології, економіки, механіки, земельних відносин тощо). Антропокосмізм як уявлення про гармонічну єдність людини та Всесвіту.	2
7.	Філософія техніки. Поняття техніки та основні підходи до її визначення. Вихідні елементи техніки. Поняття технології. Причини зростання ролі технології у сучасному науково-технічному та суспільному розвитку.	2
8.	Філософсько-методологічні аспекти вивчення економіки. Категорія «економічного» та її інтерпретації. Методологічні підходи до проблем економіки. Філософське підґрунтя напрямів економіко-методологічних досліджень.	2
9.	Філософія грошей. Гроші та їх роль в житті людини і суспільства. Морально-етичний вимір грошей. Гроші і проблема трансформації їх статусу в сучасному суспільстві.	2
10.	Традиція та інновація в розвитку науки. Наукова традиція: сутність, типи, етапи, функції. Інновації в науці. Роль технологій в розвитку сучасної науки.	2

Завдання для самостійного вивчення в рамках дисципліни

Тема 1.

1. Співвідношення філософії і науки.
2. Предмет і функції філософії науки та її місце в структурі навчальних дисциплін.

Тема 2.

1. Проблема походження науки.
2. Кун Т. "Структура наукових революцій".

Тема 3.

1. Суспільні ризики небезпек та катастроф.
2. Синергетика, економіка та проблеми сталого розвитку.
3. Екологізація та глобалізація мислення як стратегія виживання людства.

Тема 4.

1. Єдність науки та соціальної практики.
2. Рассел Б. "Піднесення науки".

Тема 5.

1. Трагування виникнення життя і людини у філософії та науці.
2. Поппер К. "Дух науки – це дух Сократа".

Тема 6.

1. Філософія природи у системі світоглядних орієнтацій особистості (філософські проблеми біології, екології, економіки, механіки, земельних відносин тощо).
2. Лакатос І. "Історія науки і її реальні реконструкції".

Тема 7.

1. Причини зростання ролі технології в сучасному науково-технічному та суспільному розвитку.
2. Технікознавство та особливості розвитку сучасних науково-технічних дисциплін.
3. Стьопін В. "Наука як традиція".

Тема 8.

1. Онтологія економіки.
2. Духовні аспекти економіки.
3. Стьопін В. "Наука як традиція".
4. Фукуяма Ф. "Кінець історії і остання людина".

Тема 9

1. Філософське підґрунтя напрямів економіко-методологічних досліджень.
2. Моргун Ф. "Керівники держав, не бійтесь бути святими".

Тема 10.

1. Гроші і проблема трансформації їх статусу в сучасному суспільстві.

Тема 11.

1. Роль технологій у розвитку сучасної науки.
2. Тулмін С. "Концептуальні революції в науці".

Тема 12.

1. Наукове знання, його структура, ідеали і норми.
2. Цілі і функції науки.
3. Наукознавство.
4. Проблеми класифікації науки.
5. Франко І. "Наука і її взаємини з працюючими класами".

Тема 13.

1. Сучасні проблеми теорії В. Вернадського про ноосферу.
2. Екологічні загрози індустріалізації-урбанізації та проблеми землеробства в ХХІ ст.
3. Лакатос І. "Фальсифікація і методологія науково-дослідних програм".

Тема 14.

1. Соціальні параметри наукової професії.
2. Наукова комунікація.
3. Фейерабенд П. "Наука у вільному суспільстві".

Тема 15.

1. Глобальні проблеми в контексті сталого розвитку.
2. Засади філософії та етики довкілля і їх відображення у концепції сталого розвитку суспільства.
3. Національна концепція сталого розвитку України.
4. Лук'янець В. "Меганаука: джерело гуманітарних тривог?"

Засвоєння питань для самостійного вивчення оцінюється під час поточного контролю теми на відповідному занятті.

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Теми	Кількість годин						
	денна форма				заочна форма		
	усього	у тому числі			усь-го	у тому числі	
		лекції	практ.	самост. робота		заняття з викладачем	самост. робота
Рік підготовки 1 Семестр 1				Рік підготовки 1 Семестр 1			
Тема 1.	6	2	2	2	6	4	2
Тема 2.	6	2	2	2	6	4	2
Тема 3.	6	2	2	2	6	4	2
Тема 4.	6	2	2	2	6	4	2
Тема 5.	6	2	2	2	6	4	2
Тема 6.	6	2	2	2	6	4	2
Тема 7.	6	2	2	2	6	4	2
Тема 8.	6	2		4	6	2	4
Тема 9.	6	2		4	6	2	4
Тема 10.	6	2	2	2	6	4	2
Тема 11.	6	2	2	2	6	4	2

Тема 12.	6	2	2	2	6	4	2
Тема 13.	6	2		4	6	2	4
Тема 14.	6	2		4	6	2	4
Тема 15.	6	2		4	6	2	4
Іспит	30			30	30		30
Усього годин	120	30	20	70	120	50	70

Методи контролю

Для перевірки рівня засвоєння аспірантом матеріалу з наведеної дисципліни та сформованості в нього компетентностей застосовується комплекс методів контролю:

1. Усне опитування (фронтальне, індивідуальне, детальний аналіз відповідей аспірантів).
2. Письмова аудиторна та позааудиторна перевірка (есе, складання тез, побудова схем, підготовка різних відповідей, рефератів, контрольні роботи з конкретних питань тощо).
3. Практична перевірка (ділові ігри).
4. Стандартизований контроль (тести).

Види контролю: поточний контроль, семестрова атестація (іспит).

Результати навчальної діяльності оцінюються за 100-бальною шкалою. Іспит виставляється за умови отримання 60 і більше балів як результат поточного оцінювання і здачі підсумкового контролю:

Поточне оцінювання										Іспит	Разом балів
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	50	100
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5		

Перелік питань на підсумковий контроль

1. Предмет, структура та мета вивчення навчальної дисципліни "Філософія науки".
2. Синергетика як методологія неklasичної науки.
3. Демографічні проблеми сталого розвитку.
4. Основні поняття та категорії філософії науки.
5. Системний підхід до дійсності та його філософсько-методологічні засади.
6. Рівні та форми наукового пізнання.
7. Філософія як квінтенсенція епохи і основа перетворення світу на началах добра, істини та свободи.
8. Екологізація та глобалізація мислення у розв'язанні світових проблем (конференція ООН в Ріо+ 10, Паризька кліматична конвенція та ін.).
9. Інновації в науці: основні поняття.
10. Сучасна філософія про місце людини у світі та її нова світоглядна спрямованість.
11. Загальні методи наукового дослідження.
12. Наука і релігія.
13. Нові орієнтири та цінності сучасної філософії.

14. Філософські категорії космізм та енергетизм у відношенні системи "людина-природа".
15. Національна концепція сталого розвитку України.
16. Зміна вимірів раціональності, її нове розуміння в філософії на початку III тисячоліття.
17. Принцип фалібілізму (фальсифікації) у некласичній науці та її представники (К.Поппер, І. Лакатос, Г. Кун).
18. Сучасна наука про будову Всесвіту.
19. Філософія про основні риси науки в XX-XXI ст.
20. Екологічна конституція Землі і проблеми сталого розвитку.
21. Вернадський В. І. про науковий світогляд.
22. Історія виникнення та основні етапи розвитку науки, її тісний зв'язок з філософією.
23. Регіональні та спеціальнонаукові методи наукового пізнання.
24. Проблеми і перспективи створення штучного інтелекту.
25. Філософія і наука: спільне та відмінне.
26. Філософська (фундаментальна) методологія як вищий рівень методології науки.
27. Франко І. "Наука і її взаємини з працюючими класами".
28. Основні парадигми розвитку науки: класична, некласична, постнекласична та їх загальна характеристика.
29. Енергія прогресу М. Руденка: філософсько-світоглядний аспект.
30. Кун Т. "Структура наукових революцій".
31. Основні особливості класичної науки. (Перший позитивізм, О. Конт, Дж. Мілль, Г. Спенсер).
32. Моделі методологічної рефлексії синергетичної стратегії.
33. Рассел Б. "Піднесення науки".
34. Сутність некласичного етапу розвитку науки, її об'єкт та гіпотетико-експериментальний характер.
35. Основні категорії і поняття синергетичної методології (дисипація, атрактори, флуктуація, біфуркація, хаос).
36. Єдність технічних і суспільних (гуманітарних) наук.
37. Постнекласична парадигма розвитку науки та її основні характеристики
38. Сучасна наукова картина світу: сутність і типи.
39. Інформаційна революція та її етапи.
40. XX ст. як століття трьох революцій: квантової, комп'ютерної і біомолекулярної.
41. Етичні норми наукової діяльності.
42. Поппер К. "Дух науки – це дух Сократа".
43. Синергетика, економіка та проблеми сталого розвитку.
44. Філософія космізму, її основний зміст та спрямованість. (П. Тейяр де Шарден, К. Ціолковський, В. Вернадський).
45. Лакатос І. "Історія науки і її реальні реконструкції".
46. Поняття методу та методології в науці.
47. Ідея переходу біосфери в ноосферу В. Вернадського.
48. Гуманістичний потенціал науки.
49. Рівні та форми наукового пізнання.
50. Українська школа фізичної економії, її основний зміст та спрямованість.
51. Лакатос І. "Фальсифікація і методологія науково-дослідних програм".

52. Планетарно-космічне мислення, забезпечення виживання людства та збереження цивілізації.
53. Творчий вклад С. Подолинського, В. Вернадського і М. Руденка в розробку енергетичної теорії суспільного розвитку.
54. Сутність технократизму та основні шляхи його подолання. Соціогуманітарні виміри техніки.
55. Філософія природи у системі світоглядних орієнтацій особистості.
56. Альтернативна філософія та космологія сучасної фізичної економії як світоглядна засада життєдіяльності і господарювання в Україні.
57. Науково-технічний прогрес.
58. Філософські проблеми біології, екології, економіки, механіки, земельних відносин тощо.
59. Новітня фізична економія та проблеми органічного землеробства в Україні і світі.
60. Сучасна НТР: історія і сучасність.
61. Антропоцентризм та антропокосмізм і уявлення про гармонійну єдність людини і Всесвіту.
62. Світоглядно-формуючий потенціал фізичної економії в аграрному вищому навчальному закладі.
63. Сучасна Україна і проблеми НТП.
64. Парадигма сучасної фізичної економії і становлення України як аграрної наддержави.
65. Роль землеробства у збереженні енергетичного балансу Землі.
66. Аграрний сектор економіки України та проблеми аграрної науки.
67. Розвиток фізико-економічної методології В. Вернадського в новітній науці.
68. Основні проблеми наукової комунікації.
69. Фейєрабенд "Наука у вільному суспільстві".
70. Сучасні проблеми теорії В. Вернадського про ноосферу.
71. Категорія "економічного" та її інтерпретація.
72. Тулмін С. "Концептуальні революції в науці".
73. Екологічні загрози індустріалізації, урбанізації та проблеми землеробства в ХХІ ст.
74. Методологічні підходи до проблем економіки.
75. Стьопін В. "Наука як традиція".
76. Переваги та недоліки ведення органічного землеробства.
77. Моргун Ф. "Керівники держав, не бійтесь бути святими".
78. Засади філософії та етики довкілля і їх відображення у концепції сталого розвитку.
79. Наука як соціальний інститут в сучасній Україні.
80. Лук'янець В. "Меганаука: джерело гуманітарних тривог?"
81. Поняття сталого розвитку: історія формування та сучасне трактування.
82. Поняття техніки та основні підходи до її визначення.
83. Фукуяма Ф. "Кінець історії і остання людина".
84. Поняття сталого розвитку: історія формування та сучасне трактування.
85. Зростання ролі технології в сучасному науково-технічному та суспільному розвитку.
86. "Частка бога" в лабораторних умовах, або мета створення андронного колайдера.

87. Виникнення життя та поява людини: філософські підходи та концепції.
88. Соціальні параметри наукової професії.
89. Поняття науки як соціального інституту.
90. Соціальна відповідальність науковця.

Рекомендована література

Основна

1. Мельник В. Філософія. Наука. Техніка. Методолого-світоглядний аналіз. Монографія. Львів, 2010.
2. Наконечний Р., Васільєва О. Історія філософії. Навчальний посібник. Для студентів вищих навчальних закладів. Львів, 2013. 471 с.
3. Філософія науки та інноваційного розвитку. За науковою редакцією Л. Чекаля. Київ, 2010.

Додаткова

1. Аксюта М. Філософія науки. Навчальний посібник для підготовки магістрів в агр. вищих навч. закладах. Київ, 2004.
2. Вовк С. Філософські основи природознавства. Підручник. Чернівці, 2002.
3. Добронравова І., Білоус Т., Комар О. Новітня філософія науки. Підручник для студентів філософ. ф-тів та аспірантів. Київ, 2009.
4. Історія науки і техніки України. За науковою редакцією Л. Дещинського. Львів, 2011.
5. Лисий В. Діалектика: навч. посібник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2014. 480 с.
6. Наконечний Р., Васільєва О., Копитко А., Мисак Н. Світоглядні та філософські основи фізичної економії. Навчальний посібник. Для студентів, магістрів та аспірантів вищих навчальних закладів. Львів: ЛНАУ, 2012. 145 с.
7. Наконечний Р., Корчинський І., Васільєва О. та ін. Філософсько-світоглядні та економічні основи української школи фізичної економії. Навчальний посібник. 2-ге видання., випр. і доп. Для студентів, магістрів та аспірантів вищих навчальних закладів. Львів: ЛНАУ, 2013. 215 с.
8. Рижак Л. Філософія сталого розвитку людства. Навчальний посібник. Львів, 2011.
9. Снітинський В., Наконечний Р., Копитко А., Колюх В. Філософія. Навч. посібник. Львів, 2010.
10. Філософія. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів [Наконечний Р., Копитко А. та ін.]. За заг. ред. Р. Наконечного. Львів: Ліга-прес, 2014. 286 с.

Бібліотечні ресурси:

- Наукова бібліотека Львівського національного університету природокористування (м. Дубляни, вул. В. Великого, 1).
- Львівська наукова бібліотека ім. В. Стефаника (м. Львів, вул. В. Стефаника, 17).
- Львівська обласна наукова бібліотека (м. Львів, проспект Шевченка, 13).
- Наукова бібліотека ЛНУ ім. І. Франка (м. Львів, вул. Драгоманова, 5, 17).
- Центральна міська бібліотека ім. Лесі Українки (м. Львів, вул. Мулярська, 2а).

Інтернет-ресурси:

- <http://pidruchniki.com/filosofiya/>
- <http://ukrkniga.org.ua/>
- <http://platonanet.org.ua/> http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Psihol/_Index.php
- <http://darkelly.info>
- <http://www.irbis-nbu.gov.ua>
- <http://libfree.com>
- <http://westudents.com.ua>